

suomentanut Marja-Leena Jaakkola,
sivumäärä 287.

Tšernobylista nousee rukous -Pirtin klubi 1.12.2015
Pekka Kallioniemi

Tsernobylin onnettomuus (Lähde:Kirjasampo/Marikan kirjajuttuja)

1990-luvun puolessa välissä Aleksijevitš tarttui aiheeseen, josta hänellä itselläänkin oli valkovenäläisenä omakohtaista kokemusta.

Huhtikuun 26. päivänä, puoli kahden maissa yöllä Tsernobylin ydinvoimalan neljäs reaktori räjähti. Taivas värjäytyi ensin punaiseksi, sitten siniseksi ja sen jälkeen voimalan ylle muodostui sienen muotoinen pilvi.

Ihmiset ryntäsivät ikkunoihin ja kaduille katselemaan ihmeellisen kaunista näkyä, eivätkä ymmärtäneet todistavansa yhtä maailmanhistorian vakavinta katastrofia.

Ljudmila Ignatenko (Lähde:Kirjasampo/Marikan kirjajuttuja)

Alkusysäyksen kirjalleen Aleksijevitš sai, kun hän tapasi Ljudmila Ignatenkon, paikallisen palomiehen vaimon.

Mies oli hälytetty yöllä sammuttamaan voimalassa syttynyttä tulipaloa ja sinne tämä työtovereineen riensi ilman minkäänlaisia suojarusteita.

Seuraavana päivänä alkoivat rajut oireet ja neljän päivän kuluttua miehet siirrettiin Moskovaan sairaalan eristysosastolle. Kahden viikon päästä he kaikki olivat kuolleet.

Ilman näitä miehiä voimakas säteily olisi voinut tuhota koko Euroopan elinkelvottomaksi.

Ihmiset onnettomuuden jälkeen (Lähde:Kirjasampo/Marikan kirjajuttuja)

Aleksijevitš ei keskity kirjassaan itse onnettomuuteen, vaan siihen, miten ihmiset sopeutuivat elämään onnettomuuden jälkeen menetettyään lähes kaiken.

Hän tapasi kirjaansa varten paljon paikallisia, jotka kertoivat hänelle

- oudoista oireistaan, joita jotkut eivät tunnu edelleenkään ottavan todesta;
- viranomaisista, jotka käskivät lakata syömästä perunaa, muttei muutakaan syötävää ollut;
- epämuodostuneina syntyneistä vauvoistaan, joiden vammoihin ei saa korvauksia, koska todisteita siitä, että juuri radioaktiivinen säteily olisi ne aiheuttanut, ei kuulemma ole tarpeeksi. Ja niin edelleen.

Kirjailijan vierailut Suomessa

- V. 1998 Helsingissä, mm. Helsingin sanomissa
- V. 2000 Lenin –museon kirjallisuusillassa Svetlana Aleksijevits kertoi suomennetusta kirjastaan Tšernobylista nousee rukous. Kirjan omistuskirjoituksessa hän totesi. ”Muistoksi tapaamisesta teidän jo ainutlaatuisessa museossa, missä taas tulemme puhumaan ikuisista venäläisistä kysymyksistä”. (Tiedonantaja 30.10.2015, Aimo Minkkinen)

HS:n toimittajan Suvi Aholan haastattelu v.1998

- Tuolloin keskustelu keskittyi erityisesti Tšernobylin onnettomuuteen keskittyvään *Rukous Tshernobylin puolesta* -teokseen, jota kirjailija työsti liki kymmenen vuotta. Tuolloin teosta ei ollut vielä suomennettu, ja siitä käytettiin työnimeä *Rukous Tshernobylin puolesta*. Kun teos suomennettiin 2000, se sai nimen *Tshernobylista nousee rukous*.
- Haastattelut alkoivat jo 1986, heti ydinvoimalaräjähdyksen jälkeen.
- "Ajattelin, että kirja valmistuisi parissa vuodessa, mutta pian tajusin, ettei siinä olisi mitään järkeä. Tshernobylin kokeneille ihmisille piti antaa aikaa tajuta, mitä oli tapahtunut. Piti odottaa heidän maailmankatsomuksensa muuttumista toisenlaiseksi. Minusta siinä on koko katastrofin ydin. Elämä ei sen jälkeen näytä enää samalta. Se on elämää teknologian jälkeen, kolmannen maailmansodan varjossa", Aleksijevitš sanoi haastattelussa.

Levoton lukija: Kirsin kirja-arvio 8.10.2015

Vuonna 2000 suomeksi ilmestyi kirja *Tšernobylistä nousee rukous*, jonka silloin luin... erityisen hienoa, taitavaa tai koskettavaa...

”Vain pahuudessa ihminen on äärimmäisen taitava. Rakkauden yksinkertaisissa sanoissa hän sen sijaan on vilpitön ja luottavainen.”

... Sen muistan, että kirja oli raskasta luettavaa. Teksti oli kuitenkin kaunista, runollistakin. Ajatukset olivat syviä, mutta saattoivat lymytä rivien välissä. Kirja ei ole inhimillisyydessään edelleenkään vanhentunut...

Lappeenrannan kirjasto 27.10.2015

Kirjaveräjän loppukommentti:

”Aleksijevits kirjoittaa sujuvasti ja dokumentoi Tšernobylin onnettomuuden jälkimaininkeja. Kuitenkin kaunokirjallisia ansioita enemmän kirja on raportti, tuntuu että kuka tahansa osaava toimittaja olisi sen pystynyt kirjoittamaan. Meneeköhän Nobelin palkinnon jakaminen nykyään enemmän maanosa-, maa-, sukupuoli-, vähemmistö- ym. kiintiöiden perusteella?”

Kirjan tekstiä (Lähde HS 8.10.2015)

"Vielä äsken olin onnellinen. Miksi? En muista. . . Onni on jäänyt toiseen elämään. . . En ymmärrä. . . En tiedä, miten jaksoin palata elämään. Rupesin haluamaan. Ja nyt pystyn jo nauramaan ja juttelemaan. Surin häntä niin. . . Olin kuin halvaantunut. Teki mieli puhua jollekulle, mutta ei kenellekään ihmiselle. Kävin kirkossa, siellä oli yhtä hiljaista kuin joskus vuoristossa. Hiirenhiljaista. Siellä voi unohtaa itsensä. Kun aamulla heräsin. . . Haparoin kädellä. . . Missä hän on? Hänen tyynynsä, hänen hajunsa. . . Heräsin pienen tuntemattoman linnun ääneen. Lintu juoksi ikkunalaudalla kulkunen kaulassa. En ollut ennen kuullut tuota ääntä, tuota viserrystä. Missä hän on? En voi kertoa kaikkea, kaikesta ei voi puhua. En ymmärrä, miten selvisin elämään. Vasta kun tytär tuli illalla sanomaan 'Äiti, olen jo lukenut läksyt', havahduin siihen, että minulla on lapsia. Mutta missä on hän? 'Äiti, nappi on irronnut...' "

Katastrofi järkyttää (Lähde: Kirjasampo/Marikan kirjajuttuja)

Aleksijevitšin kirja on pysäyttävä lukuelämys.

- **Se avaa lukijan silmät katastrofille**, jonka kaltaista ei ollut koskaan ennen tapahtunut ja johon kukaan ei osannut mitenkään valmistautua.
- **Inhimillinen kärsimys**, jonka onnettomuus aiheutti sadoille ihmisille, koskettaa syvästi.
- Toisaalta myös **Valko-Venäjän kohtalo** järkyttää. Iso osa pientä maata tuhoutui asumiskelvottomaksi ja silti viidesosa väestöstä asuu edelleen saastuneilla alueilla.

Ydinvoiman turvallisuus (Lähde:Kirjasampo/Marikan kirjajuttuja)

Tsernobylin voimalan tämänhetkinen tila saa myös lukijan raapimaan hermostuneena päätään:

- kukaan ei tiedä, missä kunnossa teräsbetonin ympäröimä rikkinäinen reaktori on.
- Robottien avulla hätäisesti rakennettua sarkofagia ei saatu aikanaan tiiviiksi ja tiedetään varmaksi, että kuori vuotaa – mutta miten paljon?
- Täytyy olla todella vankkumaton ydinvoiman kannattaja, jos tämä teos ei saa pienäkään epäilyä aikaiseksi siitä, voisiko energiaa sittenkin tuottaa jollain toisella tavalla turvallisemmin.

Kuunnelma

- Yle Areenalla oli (8.11.2015 asti) kuunneltavissa v. 2000 tehty dramatisointi teoksesta *Tšernobylistä nousee rukous*.
- Kuunnelman on ohjannut ja sovittanut Radioteatterille Joel Lehtonen, äänisuunnittelu on Mikko Ahosen.
- Kuunnelma on Joel Lehtosen ensimmäinen ohjaus Radioteatterille. **Joel Lehtonen (s. 1971)** opiskeli näyttämötaiteen ohjaajaksi Venäjän Teatteritaiteen Akatemiassa Moskovassa. Syksyllä 1998 hän teki kirjasta näyttämöversion kouluunsa. Professori kiitti aiheenvalintaa, mutta sanoi, että aihe on vielä liian kipeä Venäjällä, tee se länteen, siellä tästä ollaan kiinnostuneita.
- Lehtonen sanoo olevansa sitä sukupolvea, joka lapsena 1970-80 lukujen taitteessa on pelännyt vainoharhaisesti ydinsotaa.